

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Tereza Ondroušková

Asistent pedagoga a jeho role ve vzdělávání žáků se SVP

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 28.4.2021

.....

podpis

Děkuji panu prof. PaedDr. Janu Michalíkovi, Ph.D. za ochotu a odbornou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat svojí kamarádce, rodině a svému příteli za trpělivost a podporu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá rolí asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Teoretická část vymezuje asistenta pedagoga, jeho legislativní zastoupení, dále také pracovní náplň asistenta pedagoga a jeho kvalifikované vzdělání. Potom se teoretická část zabývá vzděláváním žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, kde definuje, kdo je to žák se speciálně vzdělávacími potřebami. Na závěr se práce zaměřuje na rámcový vzdělávací program a individuální vzdělávací plán, který je důležitý ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Cílem praktické části je zjistit, jaký je přínos asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

Klíčová slova

Mateřská škola, základní škola, asistent pedagoga, učitel, žák se speciálně vzdělávacími potřebami, vzdělávání, podpůrná opatření

Annotation

The bachelor thesis deals with a role of a teaching assistant in the education of pupils with special educational needs. The theoretical part defines the teaching assistant, his/her legislative representation, as well as the job description of the teaching assistant and his/her qualified education. Then the theoretical part deals with the education of pupils with special educational needs, where it is defined who a pupil with special educational needs is. Finally, the thesis focuses on the framework educational program and an individual educational plan, which is important in the education of pupils with special educational needs. The aim of the practical part is to find out what the contribution of the teaching assistant is in the education of pupils with special educational needs.

Key words

Nursery school, primary school, teaching assistan, teacher, pupil with special education needs, education, supportive measures

Obsah

Úvod.....	7
1. Asistent pedagoga	8
1.1. Legislativní zajištění funkce asistenta pedagoga.....	8
1.2. Práce asistenta pedagoga	9
1.3. Odborná kvalifikace asistenta pedagoga	11
2. Vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami	12
2.1. Žák se speciálně vzdělávacími potřebami	12
2.2. Rámcový vzdělávací program	13
2.3. Individuální vzdělávací plán.....	13
3. Role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP.....	15
3.1. Cíle a metody výzkumu	15
3.2. Charakteristika výzkumu	16
3.3. Analýza výzkumu	17
3.4. Závěr výzkumu	27
Závěr.....	30
Shrnutí	31
Seznam zkratek	32
Seznam literatury.....	33
Seznam použitých legislativních zdrojů.....	34

Internetové zdroje.....	34
Seznam příloh.....	35

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat rolí asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Téma jsem si vybrala na základě vlastních zkušeností s pracovní pozicí jako asistent pedagoga v mateřské škole. Na základě svých zkušeností jsem se chtěla zabývat danou problematikou.

Asistent pedagoga v České republice existuje už několik let a je důležitou součástí vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Asistent pedagoga patří mezi jedno z podpůrných opatření žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Asistent pomáhá denně ve vzdělávání a začlenění těchto žáků mezi jejich vrstevníky.

Cílem bakalářské práce a výzkumného šetření bylo zjistit, v čem je asistent pedagoga přínosem ve vzdělávání dětí se speciálně vzdělávacími potřebami v mateřské a základní škole hlavního vzdělávacího proudu.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Bakalářská práce se skládá ze tří kapitol. V první kapitole mluvím o asistentovi pedagoga a jeho legislativním vymezením. Hovořím také o jeho náplni práce a odborném kvalifikačním vzdělání, které je zapotřebí, aby asistent pedagoga měl.

Ve druhé kapitole se zabývám vzděláváním žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Definuji, kdo je to žák se speciálně vzdělávacími potřebami, a o jaké druhy postižení se jedná. Dále se věnuji rámcovému vzdělávacímu programu, který je důležitý pro každé vzdělávání dětí a žáků. Hovořím také o individuálním vzdělávacím plánu, který je sestaven dle individuálních potřeb žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Třetí kapitola pojednává o výzkumu, který se zabývá rolí asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Cílem výzkumu je zjistit, v čem je asistent pedagoga přínosem ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

K provedení výzkumu byla použita metoda otevřeného kódování, výzkum byl proveden formou polostrukturovaného rozhovoru, který byl uskutečněn se třemi asistenty pedagoga. Dva asistenti pedagoga pracují v mateřské škole, jeden pracuje na základní škole na prvním stupni. Ke zpracování bakalářské práce jsem použila analýzu odborné literatury a dokumentů.

1. Asistent pedagoga

Jedná-li se o integraci dítěte nebo žáka se speciálně vzdělávacími potřebami do běžné mateřské nebo základní školy, je potřeba zajistit vhodné podmínky prostředí a podporu. Podpora je odlišná, závisí na individualitě dítěte nebo žáka se SVP. Asistent pedagoga patří mezi podpůrné opatření, které pomáhá dítěti nebo žákovi se SVP se socializací do kolektivu a ve vzdělávání. *„Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, jehož činnost je zaměřena na podporu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.“* (Němec, Šimáčková-Laurenčíková, Hájková, 2014)

1.1. Legislativní zajištění funkce asistenta pedagoga

Dle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících* je asistent pedagoga definovaný jako pedagogický pracovník. Asistent pedagoga může působit ve škole mateřské, základní, střední, vyšší odborné škole. Působí u dítěte nebo žáka se SVP, ve třídě, kde je dítě nebo žák vzděláván. Představuje jedno z podpůrných opatření, při němž umožňuje kvalitnější vzdělávání dítěte nebo žáka se SVP. *„Asistent pedagoga také pomáhá učiteli v edukačním procesu ve škole i mimoškolní oblast“* (Průcha, 2009).

Vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami a podpůrných opatření jako je asistent pedagoga souvisí několik zákonů a vyhlášek. V těchto zákonech a vyhláškách jsou stanoveny kompetence asistenta pedagoga ve vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Funkci asistenta pedagoga zřizuje ředitel školy se souhlasem krajského úřadu na základě § 16 odst. 9 a 10 zákona č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (školský zákon), a v souladu s § 20 zákona č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících* a o změně některých zákonů, a § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., *o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*.

Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, ujednává o asistentu pedagoga jako o jednom z podpůrných opatření ve vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Především v § 16 se hovoří o podpoře dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, a dalších podpůrných opatření mimo asistenta pedagoga, jako úpravy očekávaných výstupů, přizpůsobení forem a metod vzdělávání, úprava hodnocení a použití kompenzačních pomůcek. V §16 školského zákona se také píše: *„Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.“*

V zákoně č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících*, asistent pedagoga je řazen mezi pedagogické pracovníky, kteří vykonávají *„přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogickopsychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání (...)"* (MŠMT, 2004b, [online]). Podle § 3, aby asistent pedagoga mohl vykonávat pracovní funkci, musí splňovat určité předpoklady. Mezi tyto předpoklady patří odborná kvalifikace pro pracovní činnost, zdravotní způsobilost, trestná

bezúhonnost, znalost českého jazyka a způsobilost k právním úkonům. Dále Uzlová (2010) uvádí, že asistent pedagoga „*pomáhá s organizací výuky tak, aby se jí mohli v co největší míře účastnit všichni žáci společně*“.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb. *o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko psychologické činnosti pedagogických pracovníků*, určilo rozsah přímé činnosti asistenta pedagoga na 20 až 40 hodin týdně při plném pracovním úvazku. Dle Němce (2014) „*není vhodné, aby asistent pedagoga v úvazku neměl žádnou nepřímou činnost*“.

Důležitá je vyhláška č. 27/2016 Sb., *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných*, kterou najdeme v novelizaci pod č. 270/2016 Sb. Vyhláška pojednává o problematice vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Nachází se v ní i charakteristika pracovní náplně asistenta pedagoga a také je zde uveden přehled jednotlivých podpůrných opatření včetně rozsahu a stupňů podpory při potřebě asistenta pedagoga.

1.2. Práce asistenta pedagoga

„*Přítomnost asistenta pedagoga ve třídě, v níž je žák se SVP, nesmí znamenat rezignaci na přímou práci učitele s tímto žákem.*“ (Němec, Z., Michalík, J., in Morávková Vejrochová, M. a kol., 2015)

Teplá a Šmejkalová (2010) uvádí, že asistent pedagoga by měl poskytnout „*individuální pomoc žákům při začleňování se a přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc při spolupráci se zákonnými zástupci žáka, individuální pomoc žákům při zprostředkování učební látky, pomoc při vzájemné komunikaci pedagogů se žáky a žáků mezi sebou, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti*“.

Ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. § 5 jako hlavní pracovní činnosti asistenta pedagoga je stanovena podpora a pomoc učiteli při vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, ať se jedná o přímou práci s dítětem nebo žákem se SVP nebo zbytkem třídy. Asistent pedagoga by měl být přínosem jak pro dítě nebo žáka se speciálně vzdělávacími potřebami, tak i pro učitele a celou třídu. Také by asistent pedagoga měl vytvářet příznivé podmínky pro vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, aby jim pomohl se lépe adaptovat do kolektivu.

Další pracovní činnosti asistenta pedagoga jsou stanoveny ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných*, ve znění pozdější novelizace č. 270/2016 Sb.

Konkrétně se jedná o § 5, odst. 3 (MŠMT, 2016b,[online]):

- a) pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází,
- b) pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí,
- c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,

- d) nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby,
- e) další činnosti uvedené v jiném právním předpise.

V nařízení vlády č. 222/2010 Sb. *o katalogu prací ve veřejných službách*, pracovní náplň asistenta pedagoga je rozdělena do jednotlivých platových třídách, a to následovně:

4. platová třída - přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na zkvalitnění společenského chování dětí, žáků nebo studentů a v pomocných výchovných pracích zaměřených na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků

5. platová třída - provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů

6. platová třída - výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů, výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků

7. platová třída - výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů

8. platová třída - vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávání, individuální vzdělávání nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů

9. platová třída - samostatná vzdělávací a výchovná činnost při vyučování zaměřená na speciální vzdělávací potřeby dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga, samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálněpedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.

Na práci asistenta pedagoga se můžeme zaměřit i z hlediska druhů postižení a znevýhodnění, ale také i z hlediska věku dítěte nebo žáka se speciálně vzdělávacími potřebami a jeho začlenění do vzdělávání. Asistent pedagoga musí správně zvládnout speciálně pedagogickou podporu s ohledem na postižení dítěte nebo žáka a jeho vývojové potřeby učení (Vítková, M., in Bartoňová, M., Bytešníková, I., 2012). Dítě s poruchou autistického spektra v mateřské škole a žák s poruchou ADHD na prvním stupni základní školy, budou potřebovat odlišnou podporu od asistenta pedagoga. V mateřské škole dítě teprve začíná se svým vzděláváním a netuší, jaké překážky mu přinese jeho postižení, často nejsou ještě určeny, zatímco na základní škole žák má většinu vyšetření za sebou. Mateřská škola má za úkol připravit dítě na vzdělávací systém, odloučení od rodičů, práci podle zavedeného řádu a připravit dítě do nástupu do školy. Základní, střední, vyšší a ostatní školy se zaměřují především na školní výkon (Bartoňová, M., 2005).

1.3. Odborná kvalifikace asistenta pedagoga

Nároky na odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga jsou uvedeny v § 20 zákona č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících*. Jsou zde uvedeny způsoby, kterými můžeme získat odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga. Paragraf je rozdělen na 2 odstavce, který rozděluje vzdělání asistenta pedagoga na přímou pedagogickou činnost ve třídě nebo na přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích.

Asistent pedagoga, který provádí přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, je kvalifikovaný díky:

- studiu na vysoké škole pedagogického směru,
- vzdělání v programu celoživotního vzdělávání zaměřeného na pedagogiku,
- vyššímu odbornému vzdělání pedagogického směru,
- studiu pedagogiky,
- studiu pro asistenty pedagoga,
- studiu střední školy pedagogického směru ukončeného maturitní zkouškou.

Asistent pedagoga vykonávající přímou pedagogickou činnost, která spočívá v pomocných výchovných pracích, získává odbornou kvalifikaci díky:

- středního vzdělání s výučním listem a studiem pedagogiky,
- středního vzdělání v oboru vzdělání zaměřeného na přípravu asistentů pedagoga,
- středního vzdělání a studia pedagogiky, nebo studia pro asistenty pedagoga,
- základního vzdělání a studiem pro asistenty pedagoga.

Asistent pedagoga musí mít vzdělání z oblasti pedagogiky. Pokud pedagogické vzdělání nemá, může si ho doplnit studiem na střední nebo vysoké škole se zaměřením na pedagogiku, nebo absolvováním kurzu pro asistenta pedagoga. Kurzy pro asistenta pedagoga zajišťují společnosti, jako jsou SCHOLASERVIS.cz, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, Speciálně pedagogické centrum Šumperk, Národní pedagogický institut ČR (Portál pro školní asistenty a asistenty pedagogů, [online]).

Pracovní pozice asistenta pedagoga v České republice není dostatečně finančně ohodnocena, proto je nízký počet kvalifikovaných uchazečů. Na pozici jsou přijímáni lidé, kteří si doplnili vzdělání kvalifikačním kurzem. Mezi další uchazeče se řadí čerství absolventi vysokých škol se zaměřením na pedagogiku, kteří chtějí pracovní pozici využít na zahájení své pracovní kariéry. Na pracovní pozici nezůstanou dlouho, a tak dochází k častému střídání asistentů, které negativně ovlivňuje vztahy ve třídě a vzdělávání dětí a žáků se speciálně vzdělávacími potřebami (Morávková Vejrochová a kol., 2015). Autorka Uzlová (2010) uvádí, že na pozici asistenta pedagoga se osvědčují maminky po mateřské, protože mají s dětmi větší zkušenosti a bližší vztah k nim. Dále uvádí, že není vhodné, aby rodinný příslušník dělal asistenta dítěti, narušuje jeho rozvoj k samostatnosti a schopnost zvládnání nepříjemných situací. Soudná (2015) souhlasí s autorkou Uzlovou, kdy rodič příslušného dítěte by neměl dělat asistenta dítěti, byla by to zátěž pro dítě nebo žáka i rodiče, zároveň by bylo pro dítě nebo žáka těžké se začlenit mezi své vrstevníky.

Kvalifikace asistenta pedagoga je určena zákonem, ale důležité pro tuto pozici jsou i osobní kvality člověka. Asistent pedagoga spadá pod pedagogické pracovníky, proto nese velikou

zodpovědnost za vzdělávání. Svým chováním a vizuálním vzhledem ovlivňuje děti a žáky ve svém okolí, ovlivnění může být negativní i pozitivní. Asistent pedagoga by měl být zodpovědný, pozitivní, empatický a vyrovnaný, důležitá je trpělivost, komunikativnost, tvořivost i smysl pro humor, především by asistent pedagoga měl mít rád děti i ty se speciálně vzdělávacími potřebami. Uzlová (2010) uvádí, že asistent pedagoga by měl být komunikativní, schopný spolupracovat, být kreativní a k práci přistupovat odpovědně. Důležité je stanovení hranic, jak u dítěte, tak u rodičů i učitele. „*Musí najít správnou míru v těchto vztazích, nebýt příliš dominantní ani submisivní.*“ (Uzlová, 2010)

2. Vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami

Edukační systém v České republice po roce 1989 prošel změnami. Největší změnou byl přístup ke vzdělávání, přístup byl pozměněn tak, aby vzdělávání bylo dostupné všem občanům bez ohledu na to odkud pochází nebo co jsou zač. Občané tak mohly dosáhnout odpovídající úrovně vzdělání.

Při vzdělávání dětí nebo žáků se speciálně vzdělávacími potřebami se snažíme tyto děti nebo žáky co nejvíce začlenit mezi své vrstevníky, aby nebyly izolovány kvůli svému postižení.

V roce 2001 vznikl Národní program rozvoje v České republice Bílá kniha, který vymezuje směry vzdělávací a kurikulární politiky. V České republice máme dokumenty na státní a školní úrovni. Státní program vzdělávání určuje hlavní vzdělávací směry státu. Z tohoto programu vychází rámcové vzdělávací programy, které vytváří školní vzdělávací programy.

2.1. Žák se speciálně vzdělávacími potřebami

„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.“ (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Mezi žáky se speciálně vzdělávacími potřebami se řadí žáci s tělesným, smyslovým (zrakovým, sluchovým) a mentálním postižením, souběžným postižením více vadami, žáci s narušenou komunikační schopností, s poruchami autistického spektra, specifickými poruchami učení, nadaní žáci a žáci se zdravotním znevýhodněním. (Zákon č. 561/2004 Sb.) Většina těchto žáků se vzdělává podle svého individuálního vzdělávacího plánu, který byl sestaven žákovi na míru podle doporučení školského poradenského pracoviště. Individuální vzdělávací plán je pro školu závazný dokument, podle kterého škola musí zajistit vzdělávání žákovi nebo dítěti se speciálně vzdělávacími potřebami.

Je důležité brát v potaz také psychické zvláštnosti žáků s různými druhy postižení. Typické znaky vybraných postižení podle Požára (In Lechta, 2016) jsou následovné:

- Žáci se sluchovým postižením komunikují znakovým jazykem, kvůli jazykové bariéře mohou být izolováni. Mohou mít problémy v pochopení informací.

- Žáci se zrakovým postižením mají špatnou hlasovou modulaci, dochází tak k tendenci mluvit pomaleji a hlasitě.
- Žáci s tělesným postižením mají omezenou hybnost a jiný tělesný vzhled. Důležitým faktorem je samostatnost a sebeobsluha, může docházet k pocitu méněcennosti.
- Žáci s mentálním postižením mají problém s pochopením abstraktních pojmů. Důležitá je názornost a konkrétnost.
- Žáci s narušenou komunikační schopností si své postižení uvědomují až ve škole, kdy na jejich postižení upozorňují vrstevníci. Může docházet k izolaci.

V současné době si mohou rodiče dítěte se speciálně vzdělávacími potřebami vybrat typ školy, ve které se jejich dítě bude vzdělávat. Může to být škola běžného typu, speciální nebo speciální třída při běžné škole. Výběr vzdělávacího zařízení by měl odpovídat speciálně vzdělávacím potřebám dítěte. Rodiče by měli dbát na dobrý výběr školy, aby vyhovovala svým vzdělávacím programem edukačním potřebám jejich dítěti.

2.2. Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program určuje podmínky, pravidla a požadavky pro vzdělávání dětí. Rámcový vzdělávací program je dokument, který vytváří školní vzdělávací program, který si vytváří každá škola sama, následně je kontrolován Českou školní inspekcí. Školní vzdělávací programy obsahují konkrétnější cíle vzdělávání, také délku a formu s podrobnějším obsahem vzdělávání. „*Školní vzdělávací program pro vzdělávání, pro nějž je vydán rámcový vzdělávací program, musí být v souladu s tímto rámcovým vzdělávacím programem*“. (Národní ústav pro vzdělávání 2011-2019, online.) Rámcový vzdělávací program nastavuje podmínky, které musí být dodrženy při tvorbě školního vzdělávacího programu.

Program by měl brát ohled na individualitu všech dětí a žáků. V programu jsou obsaženy různé využití metod a forem pro vzdělávání. V programu se také nachází způsob evaluace škol, vnitřní i vnější. Rámcový vzdělávací program určuje konkrétní formy, cíle, délku a povinný obsah učiva ve všech školách. Dále také stanovuje organizaci, podmínky průběhu a ukončení vzdělávání a profesní profil. Rámcový vzdělávací program obsahuje i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, ale i personální, organizační a materiální podmínky pro vzdělávání. Ve školském zákoně stojí, že rámcový vzdělávací program musí odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, pedagogiky a psychologie. Kontrolu tvorby a obsahové stránky obstarávají příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků. (Národní ústav pro vzdělávání 2011-2019, online.)

2.3. Individuální vzdělávací plán

„*Individuální vzdělávací plán je jedním z nejdůležitějších mechanismů poskytování individuální podpory žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.*“ (Fisher, 2014)

Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných vymezuje základní dokument, který se nazývá Individuální vzdělávací plán. Individuální vzdělávací plán dle této vyhlášky zpracovává škola, na doporučení speciálně

pedagogického centra a žádosti zákonného zástupce dítěte. „*Individuální vzdělávací plán obsahuje údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem, identifikační údaje žáka a údaje o pedagogických pracovnících podílejících se na vzdělávání žáka.*“ (Vyhláška č. 27/2016 Sb.)

Škola má za úkol obeznámit rodiče žáka se speciálně vzdělávacími potřebami s individuálním vzdělávacím plánem. Podle zákona musí škola nejméně jednou ročně vyhodnotit naplnění individuálního vzdělávacího plánu. Individuální vzdělávací plán by měl být zpracován a připraven před nástupem žáka nebo dítěte do školy, nebo nejpozději měsíc po nástupu do vzdělávacího zařízení. Individuální vzdělávací plán může být během školního roku upraven nebo pozměněn podle potřeb dítěte nebo žáka se speciálně vzdělávacími potřebami. Poradenské pracoviště nejméně 2x do roka kontroluje individuální vzdělávací plán, zda se pracuje podle něj (Lechta 2010, Jucovičová, 2009).

Lechta (2010) uvádí individuální vzdělávací plán jako přínos pro uspořádání priorit ve vzdělávání dítěte nebo žáka se speciálně vzdělávacími potřebami. Vzdělávací plán je zaměřen a sestaven podle individuálních potřeb a možností dítěte, tak aby se mohlo dítě nebo žák co nejefektivněji vzdělávat.

Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. pojednává o změně ve zřizování individuálního vzdělávacího plánu. Učitel a zákonný zástupce žáka zpracují podklady pro vyšetření školského poradenského zařízení. Ředitel školy předává zpracované podklady školskému poradenskému zařízení. Jakmile škola obdrží doporučení od školského poradenského zařízení s žádostí zákonného zástupce, vypracuje individuální vzdělávací plán pro žáka se speciálně vzdělávacími potřebami (Novela č. 82/2015). Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. přidala do edukačního systému tzv. princip inkluze. Inkluze „*se snaží vypořádat s diverzitou žákovské populace a akceptovat odlišnosti mezi jedinci, které vnímá jako potenciál pro další učení*“ (Viktorin, 2018).

Individuální vzdělávací plán spadá mezi podpůrná opatření druhého až pátého stupně. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují s doporučením školského poradenského zařízení. Mezi školská poradenská zařízení patří speciálně pedagogická centra a pedagogicko-psychologické poradny (Novela č. 82/2015).

3. Role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP

Skoro každá mateřská škola i základní škola má zkušenosti s pracovní pozicí asistenta pedagoga. Asistent pedagoga je důležitou součástí vzdělávacího systému žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

3.1. Cíle a metody výzkumu

Hlavním cílem je prokázat přínos asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP, a to v mateřské škole, i na základní škole. Dílčím cílem práce je zjistit, jaká je spolupráce mezi asistenty pedagoga a učiteli, jaká je role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP a prozkoumat, jestli je nezbytná komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči žáka se SVP. Hlavní výzkumná otázka byla stanovena takto: **V čem je přínosná role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP?** Práce se zabývá spoluprací učitele a asistenta pedagoga a jejich vzájemným vztahem. Blíže zkoumá, zda je učitel ochoten asistentovi poskytnout radu, pokud si sám neví rady. Práce se zaměří i na otázku, jestli je asistent pedagoga přínosem pro učitele. Dále se budeme věnovat roli asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP. Konkrétně se budeme zabývat časovou dotací, jež asistent tráví u řízené činnosti, místem, kde asistent s žáky se SVP pracuje a v neposlední řadě, jak samotné vzdělání probíhá. Práce se zaměřuje i na komunikaci mezi rodiči žáka se SVP a asistentem pedagoga a jakou roli asistent ve vzdělávání žáka se SVP sehrává.

Na základě stanovení cílů, byly zformulovány výzkumné otázky:

VO č. 1: **Jak asistent pedagoga hodnotí úroveň spolupráce s pedagogem?**

VO č. 2: **Jak asistent pedagoga poskytuje podporu žákům se SVP?**

VO č. 3: **Jaká je komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči žáka se SVP v průběhu vzdělávání?**

Na zkoumání daného problému jsme použili kvalitativní metodu, protože jsme pracovali s méně informanty než při práci s kvantitativní metodou. Zato jsme se mohli ponořit hlouběji do dané problematiky výzkumu. Kvalitativní výzkum má subjektivní charakter (Gavora, P., 2000). V průběhu výzkumu můžeme měnit otázky, tak abychom dostali co nejvíce potřebných informací. Jednou z předností kvalitativního výzkumu je podrobný popis a vhled při zkoumání jedinců, zatímco při kvantitativním výzkumu získané znalosti mohou být příliš abstraktní a obecné (Hendl, J., 2005). Nevýhody kvalitativního výzkumu mohou být výsledky, které jsou snadno ovlivnitelné výzkumníkem, dále také získané znalosti nemusí být zobecnitelné na populaci a do jiného prostředí (Hendl, J., 2005).

Pro uskutečnění výzkumu byla zvolena metoda rozhovoru. Rozhovor patří mezi nejužívanější formy při použití kvalitativní formy výzkumu, umožňuje pracovat s osobnějším odpovídkami (Gavora, P., 2000). Metoda rozhovoru je uskutečněna tváří v tvář, která umožňuje

přeformulování otázek dané problematiky, tak aby odpovědi byly dostatečně pochopitelné a vysvětlené (Gavora, P., 2000). Rozhovor může být strukturovaný, nestrukturovaný a polostrukturovaný, kdy tazatel má předem připravený seznam otázek na danou problematiku. Pro výzkum byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, kdy dotazovatel se řídí podle schématu, které bylo sestaveno podle výzkumných otázek (Švaříček, R., Šedřová, K., 2007). Během realizovaného výzkumu byly uskutečněny tři rozhovory, každý rozhovor trval přibližně dvacet minut. Rozhovor obsahoval hlavní část a závěrečnou část. Během rozhovoru byly otázky doplněny o další dotazy, tak aby bylo zjištěno co nejvíce informací k dané problematice tématu. Tázání byli tři asistenti pedagoga. První asistent pedagoga pracuje na základní škole na 1. stupni ve městě, které náleží do okresu Svitavy. Z důvodu zachování anonymity nebude město řečeno, ve městě se nachází pouze jedna škola. Druhý a třetí asistent pedagoga pracuje v mateřské škole v Olomouci.

3.2. Charakteristika výzkumu

Asistenti pedagoga byly vybráni, tak aby každý z nich byl z jiné mateřské nebo základní školy. Bylo důležité, aby se vybraní asistenti mezi sebou osobně neznali. Výběr asistentů byl záměrný, tak aby tazatel neznal osobně asistenty nebo s nimi nepracoval, aby nedošlo ke zkreslení údajů. Byl kladen důraz, aby výzkumník neznal osobně rodiče dětí zkoumaných asistentů, mohlo by dojít ke zkreslení údajů. Byly vybráni asistenti z jiných pracovišť, aby mohl být výzkumný vzorek porovnán. Výzkum byl proveden v Olomouckém a Pardubickém kraji. V Olomouci byly vybrány dvě mateřské školy. Výzkum probíhal formou rozhovoru tváří v tvář, rozhovor trval přibližně dvacet minut, kdy celý rozhovor byl nahráván se souhlasem všech respondentů.

První asistent pedagoga (1) je žena, pracuje na základní škole ve městě, které spadá pod okres Svitavy. Ve městě se nachází pouze jedna škola, z důvodu zachování anonymity nebude město zmíněno. Základní škola je sloučena se zvláštní školou. Základní škola má 9 ročníků. Na 1. a 2. stupni výuka probíhá ve dvou paralelních třídách, škola má celkem 18 tříd. Asistent pedagoga na škole působí druhým rokem. Asistent má na starost chlapčeka, který chodí do druhé třídy. Chlapčeka má poruchu ADHD 4. stupně. Asistent pracuje s chlapčkem od začátku jeho školní docházky.

Druhý asistent pedagoga (2) je žena, pracuje v mateřské škole v Olomouci. Mateřská škola má dvě třídy rozdělené podle věku dětí. V první třídě jsou děti ve věku od 3 do 4 let. Ve druhé třídě jsou děti ve věku od 5 do 6 let. Mateřská škola má praxi s pracovní pozicí asistenta pedagoga. V mateřské škole momentálně pracují dva asistenti pedagoga. Škola je sportovně zaměřená, nabízí několik sportovních aktivit. Asistent pedagoga na škole působí 3. rokem. Asistent pracuje s chlapčkem od začátku jeho školní docházky. Chlapčeka má 6 let, chodí do třídy se staršími dětmi. Žák má dětský autismus 3. stupně s poruchou ADHD.

Třetí asistent pedagoga (3) je žena, pracuje v soukromé mateřské škole v Olomouci. Mateřská škola má dvě třídy diferenciované na základě věku. Mateřská škola má praxi s pozicí asistenta pedagoga. Momentálně na škole působí dva asistenti pedagoga, a to ve stejné třídě.

Asistent pedagoga na škole působí prvním rokem. Asistent má v kompetenci tříletého chlapce s dětským autismem 4.stupně. Jelikož je mateřská škola soukromá, je větší prostor pro individuální práci s tímto chlapcem. Chlapec docházel do jeslí, kde s ním byl jeho současný asistent. Asistent pedagoga s chlapcem pracuje dva roky.

Při pořizování výzkumu byl zajištěn informovaný souhlas s nahráváním rozhovoru a poskytnutí anonymity při publikování bakalářské práce.

3.3. Analýza výzkumu

Pro analýzu dat z kvalitativního výzkumu byla použita metoda kódování. Výzkumník nashromážděná data z rozhovoru přepíše do souvislého textu (Hendl, J., 2005). Výzkumník jednotlivým částem textu (slovo, věta, řádek) přiřadí kódy. Jde o proces, kdy informace z textu jsou nahrazeny zvolenými kódy. Zvolené kódy mohou být slova nebo slovní spojení, která zobecní danou informaci. Tento proces se nazývá otevřené kódování. Po dokončení procesu zvolené kódy, slova nebo slovní spojení, sjednotíme do kategorií dle podobnosti, přičemž vznikne přehled jednotlivých částí textu (Švaříček, R., Šedřová, K., 2007).

Výzkumná otázka č. 1: Jak asistent pedagoga hodnotí úroveň spolupráce s pedagogem?

Při analýze dat z rozhovoru byly zvoleny tyto kategorie:

- Komunikace
- Spolupráce
- Pracovní vztahy

Komunikace

V této kategorii autora zajímá, zda-li asistent pedagoga a pedagog spolu komunikují při práci nebo v hodině. Jestli si navzájem poskytují zpětnou vazbu. Když se vyskytne nějaký problém, zda ho spolu řeší a domlouvají se na případném řešení. Jestli před řízenou činností nebo hodinou mají spolu konzultace a domlouvají se společně na daném tématu nebo jestli spolu vůbec komunikují. Asistentka pedagoga (3) hodnotí zpětnou vazbu velmi špatně, od paní učitelky žádnou zpětnou vazbu nedostává. Asistentka (1) a (2) hodnotí komunikaci velmi dobře, zpětnou vazbu si s paní učitelkami dávají navzájem.

„Vzhledem k tomu, že paní učitelka s chlapcem nepracuje, tak žádná zpětná vazba neprobíhá.“
(3)

„V přípravném týdnu jsem nastoupila a byla jsem nervózní. Ale s učitelkou jsme si sedly, hned jsme si potykalý.“ (1)

Asistentka (1) uvádí, pokud jsou nějaké nejasnosti nebo problém při vyučování, mohu dané nejasnosti s paní učitelkou řešit hned. Má také možnost daný problém řešit s paní učitelkou mimo hodinu o přestávce, paní učitelka je nápomocná asistentce.

„Záleží na dané situaci, pokud je potřeba hned v hodině a, nebo to není nic hrozného, tak se domluvíme až o přestávce v kabinetě, abychom nenarušovaly hodinu.“ (1)

„De facto denně, když je třeba řešit nějaký problém a nejsem si stoprocentně jistá jeho řešením.“ (2)

Asistentka (3) jako jediná říká, že si s paní učitelkou kompetence nenastavily. Paní učitelka nejeví zájem o chlapce, nejeví ani známky pomoci asistence.

„Během spolupráce se kompetence změnily. Paní učitelka nejeví zájem o chlapce s asistencí a většinu příprav si musím dělat sama, bez jakékoliv předchozí domluvy či spolupráce.“ (3)

„Protože mi paní učitelka přípravy ani práci neposkytuje a vše si dělám sama, k nejasnostem nedochází.“ (3)

Asistentka (2) říká, pokud paní učitelka potřebuje s něčím pomoc, neváhá a obrátí se na asistentku. Paní učitelka s danou asistentkou komunikuje, nechá si od asistentky poradit.

„Pokud je potřeba s něčím pomoci, požádá mě o to.“ (2)

Asistentka (2) uvádí, že si s paní učitelkou na začátku spolupráce nedomluvily žádné kompetence.

„Vzájemné kompetence tak nějak vyplynuly ze situace.“ (2)

Spolupráce

V této kategorii se autor bude zajímat o vzájemnou spolupráci asistentů a učitelů. Jak spolupráce asistentů a učitelů vypadá, jestli ji asistenti hodnotí kladně. Jak spolu asistenti a učitelé spolupracují, jestli si vzájemně pomáhají. Popřípadě jestli jsou učitelé ochotni spolupracovat s asistentem. Asistentka (1) a asistentka (2) hodnotí jejich spolupráci velmi kladně, s paní učitelkou se jim pracuje velmi dobře, paní učitelka se o jejich práci zajímá a při nejasnostech je nápomocná. Zatímco asistentky (1) a (2) hodnotí spolupráci kladně, asistentka (3) říká, že s paní učitelkou spolupráci nemají.

„V našem pracovním vztahu neprobíhá téměř žádná spolupráce.“ (3)

Asistentka (3) hodnotí spolupráci s paní učitelkou velmi špatně. Paní učitelka nemá zájem o to pracovat s asistentkou. Paní učitelka si všimá své práce a o práci asistentky se nestará. Paní učitelka v tomto směru nápomocná není, pokud nastane nějaký problém, není ochotna ho s asistentkou nijak řešit. Paní asistentka si musí při vyskytnutí problému poradit sama.

„Naši vzájemnou spolupráci hodnotím jako velmi špatnou. Paní učitelka nejeví žádný zájem o mou práci s chlapcem, ani nechce být mou prací s ním nijak zatěžována. Paní učitelka se o chlapce nezajímá a stará se jen o ostatní děti. Když se objeví nejasnosti musím si je vyřešit sama, na paní učitelku není v tomto směru spoleh.“ (3)

Asistentka (1) říká, že se spoluprací s paní učitelkou měla strach, protože paní učitelku zná, když v minulosti ji na škole učila. Na škole se potkaly i poté, když si asistentka na škole dělala praxi ke vzdělání. Nakonec jejich spolupráci hodnotí kladně, s paní učitelkou si rozumí a nedochází k nedorozumění. Paní učitelka s asistentkou spolupracuje, v případě nejasností asistence pomůže. Na začátku jejich spolupráce nevěděly, jaký chlapec bude, co od něj mohou čekat. Spolu se o chlapečka zajímaly a po uplynutí týdne se spolu domluvily na vhodné práci pro chlapečka.

„Na začátku naší spolupráce jsme se úplně nedomluvily, protože jsme chlapečka ani jedna neznala. Po prvním týdnu jsme se dozvěděly, jaký chlapec je a jak s ním pracovat, poté jsme se domluvily na naší vzájemné spolupráci. Na začátku jsme měly nějaké informace o chlapečkově, ale osobně jsme ho neznaly, proto jsme čekaly, jaký bude, abychom mu mohly práci přizpůsobit.“ (1)

„Během spolupráce se měnily kompetence podle toho, jak se vyvíjela situace s chlapcem, takže jsme měnily s paní učitelkou kompetence.“ (1)

Asistentka (2) hodnotí spolupráci s paní učitelkou velmi dobře. Paní učitelka je nápomocná asistence při práci s chlapcem. Když asistentka potřebuje poradit nebo pomoc při práci, požádá paní učitelku a ta ji bez váhání pomůže. Při nejasnostech paní učitelka pomůže asistence a spolu daný problém vyřeší.

„Když pracuji s chlapcem a nastane problém, že nevím, jak mu danou látku mám vysvětlit, obrátím se na paní učitelku a ta mi pomůže najít vhodné řešení. Nebo když si nevím s něčím rady, vím, že se mohu obrátit na paní učitelku, která si se mnou sedne a společně vymyslíme řešení.“ (2)

Pracovní vztahy

V této kategorii se autor zaměří na vzájemné vztahy mezi učitelem a asistentem pedagoga. Autora bude zajímat, jaké vztahy vládnou na pracovišti, jestli spolu asistenti a učitelé mají kladné vztahy nebo záporné. Jestli spolu asistenti a učitelé nějaké vztahy mají. Asistentka (3) hodnotí vztahy s paní učitelkou záporně, paní učitelka se nesnaží navázat jakýkoliv pracovní vztah, paní učitelku zajímá jen její práce a o asistentku s chlapcem nejeví žádný zájem. Zatímco asistentka (1) a (2) hodnotí pracovní vztahy kladně.

„Cítím se v něm dobře, změna není potřebná.“ (2)

Asistentka (1) uvádí, že si s paní učitelkou rozumí a jejich pracovní vztah ji vyhovuje.

„V tomto pracovním vztahu se cítím fajn, nechala bych to tak jak to je. S paní učitelkou jsme si sedly.“ (1)

Asistentka (3) v pracovním vztahu s paní učitelkou není spokojena, na začátku jejich vztahu paní učitelka působila jinak než v průběhu jejich vztahu. Asistentka má pocit, že není přínosem pro paní učitelku, spíše, že paní učitelce je na obtíž.

„V tomto pracovním vztahu se necítím příliš dobře, jelikož zde neprobíhá téměř žádná spolupráce. Paní učitelka nejeví o mě a mou práci žádný zájem, mám spíše pocit, jak kdybych ji překážela a zavazela. Když jsem nastoupila paní učitelka působila mile a sympaticky, ale to se po čase změnilo.“

Paní učitelka vůči mně působí chladně. Takže bych chtěla určitě změnit komunikaci a spolupráci s paní učitelkou.“ (3)

Asistentka (1) se z prvního setkání cítila v pohodě, protože na danou školu chodila, tak se s paní učitelkou již setkala. Měla trochu strach z prvního pracovního setkání s paní učitelkou, protože paní učitelku sice zná, ale pouze jako bývalou její vyučující. Než asistentka nastoupila na pracovní pozici, neměla možnost se s paní učitelkou potkat, jejich první pracovní setkání bylo v přípravném týdnu.

„Během prvního setkání jsem se cítila v pohodě, protože jsem na školu chodila, tak tam všechny znám a oni znají mě. Ale z této učitelky jsem měla trochu strach, protože mě učila ve 4.třídě a pak tam byla celou dobu jsem tam chodila na praxi. Byla jsem tam 4 měsíce na začátku a 4 měsíce na konci roku, ale učitelka tam nebyla, tak jsem neměla možnost se s ní jen tak potkat. Právě jak jsem nastoupila, tak jsem z ní měla trochu strach.“ (1)

Asistentka (2) byla z prvního setkání nervózní. Uvádí, že si s paní učitelkou hned rozuměly. Při jejich práci nedochází ke konfliktům a když se vyskytne problém společně jej vyřeší. Asistentka hodnotí jejich pracovní vztah kladně.

„Z prvního setkání jsem byla nervózní a plná očekávání. Paní učitelka působila sympaticky. S paní učitelkou jsme si hned rozuměly. Při práci nedochází mezi námi k žádnému konfliktu, každá se věnuje své práci, a když se vyskytne problém navzájem si pomůžeme. Náš pracovní vztah hodnotím kladně, s paní učitelkou si rozumíme a na práci se shodneme, nedochází u nás k nejasnostem.“ (2)

Výzkumná otázka č. 2: Jak asistent pedagoga poskytuje podporu žákům se SVP?

Při analýze dat z rozhovoru byly zvoleny tyto kategorie:

- Řízená činnost
- Samostatnost
- Individuální práce

Řízená činnost

V této kategorii se autor zabývá řízenou činností u asistenta (2) a (3), protože oba pracují v mateřské škole. U asistenta (1) jako řízená činnost bude brána vyučovací hodina, protože asistent pracuje na základní škole. V této kategorii autor zkoumá, kde asistenti pracují s dětmi, jak probíhá řízená činnost, čemu se při řízené činnosti věnují. Kolik času věnují řízené činnosti. Jestli asistenti pomáhají učitelům s ostatními dětmi. Všechny asistentky zmiňují, že sedí u jednoho stolečku společně s chlapci, aby jim byly na blízku při řízené činnosti (vyučovací hodiny).

Asistentka (2) a (3) sedí s chlapci přímo u jednoho stolečku, aby měly přehled, co chlapci dělají a jak pracují, aby mohly asistentky řídit činnost.

„Chlapec se SVP má vyhrazený stoleček, u kterého spolu sedíme a vykonáváme úkoly.“ (3)

„Sedím s ním u jednoho stolečku.“ (2)

Asistentka (1) uvádí, že s chlapcem nesedí přímo u jednoho stolečku, ale sedí u chlapce, aby mohla být chlapci nápomocná.

„Má stoleček pro jednoho, takže nesesedím úplně s ním, ale sedím u něho spíš trošku opodál vzadu. Snažíme se, aby pracoval sám.“ (1)

Asistentka (2) pomáhá paní učitelce s ostatními dětmi během řízené činnosti, pokud má svou práci s chlapcem hotovou a paní učitelka pomoc potřebuje.

„Pokud máme společně s chlapcem hotovou práci a je to potřeba, pomáhám učitelce s ostatními dětmi.“ (2)

Asistentka (3) vypovídá o tom, že paní učitelce pomáhá i když nemá práci s chlapcem hotovou. Asistentka je paní učitelce vždy při ruce, protože paní učitelka by to mohla špatně pochopit a na asistentku si stěžovat, že nepracuje.

„Ano, paní učitelce se snažím vypomáhat i s ostatními dětmi. I když s chlapcem pracuji, snažím se paní učitelce s dětmi pomoci. Paní učitelka si o pomoc velice ráda řekne, i když vidí, že momentálně pracuji s chlapcem. Kdybych paní učitelce nepomohla, myslím si, že by si na mě šla stěžovat.“ (3)

Asistentka (1) uvádí, že pomáhá paní učitelce i s jinými dětmi, pokud je potřeba. Sama říká, že je asistent pedagoga, a ne osobní asistent, tak by pomáhat měla.

„Pomáhám s ostatními dětmi, protože jsem asistent pedagoga, a ne osobní asistent toho dítěte, takže pokud vidím, že je potřeba někde pomoci tak pomůžu i jinému dítěti.“ (1)

Asistentka (2) se s chlapcem během řízené činnosti snaží věnovat stejným věcem, kterým se věnují děti s paní učitelkou. Zároveň se snaží zvláště rozvinout chlapcovi schopnosti a dovednosti aktivitami, které ho zaujmou.

„Snažíme se věnovat všemu, čemu se věnují ostatní děti ostatní děti. Ale věnujeme se i dalším věcem, které chlapce zajímají a rozvíjí jeho schopnosti a dovednosti“ (2)

Asistentka (3) se věnuje během řízené činnosti rozvoji jemné motoriky a zaměřuje se s chlapcem na rozvoj řeči.

„Během řízené činnosti se snažím především rozvíjet chlapcovu jemnou motoriku a také se zaměřujeme na rozvoj řeči.“ (3)

Asistentka (1) se nejvíc během vyučovací hodiny věnuje tomu, aby chlapec v hodině dával pozor, snaží se chlapce na to upozorňovat.

„Nejvíc se věnujem tomu, aby vůbec udržel pozornost. Pořád ho popichuju, aby dával pozor.“ (1)

Asistentka (3) pracuje s chlapcem hlavně u jeho stolečku. Řízené činnosti se věnují, dokud chlapec o činnosti jeví zájem, jakmile chlapec začne být protivný až agresivní není možné se dále činnosti věnovat.

„Nejvíč času pracujeme s chlapcem ve třídě u jeho stolečku, když jdeme ven na procházku nebo na zahradu chlapec si hraje sám. Řízené činnosti se věnujeme přibližně hodinu, chlapec pak ztrácí zájem a je spíše protivný až agresivní. Když pracovat nechce, tak si to usmyslí a pracovat nebude.“ (3)

Asistentka (1) uvádí, že s chlapcem pracuje po dobu vyučovací hodiny, pokud je práce pro chlapce příliš náročná, vybere jinou práci za použití jiných pomůcek.

„Vyučovací hodina trvá 45 minut, po dobu hodiny se snažíme udržet pozornost. Pokud vidím, že dané téma je pro chlapce moc náročné, vyberu jiné pomůcky a věnujeme se po zbytku hodiny něčemu jinému.“ (1)

Asistentka (2) pracuje s chlapcem po dobu řízené činnosti ostatních dětí. Pokud je potřeba s chlapcem se dané činnosti věnovat o něco déle, s chlapcem pokračuje v práci po nezbytnou dobu.

„Pracujeme spolu podobu řízené činnosti ostatních dětí. Je-li potřeba skončíme práci o něco dříve a věnujeme se něčemu jinému ať nerušíme ostatní děti při práci, anebo si naopak práci prodloužíme.“ (2)

Samostatnost

V této kategorii se autor zaměří na poskytování pomoci dítěti se SVP. Jestli si dítě se SVP o pomoc řekne samo, když ano jestli je to tehdy když pomoc opravdu potřebuje. Dále jestli asistenti pomoc poskytují ihned, nebo čekají, jestli si děti se SVP poradí samy. Autor se zaměří na stravovací návyky, jestli asistent pomáhá při jídle dítěti nebo to dítě zvládá samo, popřípadě, jak asistent dítěti pomáhá. Autor zaměří na spontánní hru (přestávka), jestli si dítě hraje samo nebo mu asistent pomáhá.

Asistentka (3) dává chlapci prostor, aby si danou věc vyzkoušel sám, pokud vidí, že chlapec potřebuje pomoc, chlapci pomůže.

„Jsou případy, kdy vím, že si chlapec dokáže poradit sám, i když to někdy trvá déle. V těchto případech nechám chlapce, ať si poradí sám. Pokud zkusíme něco nového, chlapce nechám, ať si vše první zkusí sám a pokud vidím, že se mu nedaří, pokusím se chlapci trochu dopomoci.“ (3)

Asistentka (2) také dává chlapci prostor, aby si poradil sám, když požádá o pomoc, asistentka chlapci pomůže.

„Čekám, jestli si poradí sám, pokud si neporadí sám a požádá o pomoc, pomůžu mu.“ (2)

Asistentka (1) nechává chlapce, aby úkol zvládl sám.

„Čekám, nechám ho, aby to zkusil zvládnout sám.“ (1)

Asistentka (3) říká, že si chlapec o pomoc neřekne, protože je naučený z domu, že za něj všechnu práci udělají rodiče.

„Dítě si samo o pomoc neřekne. Z domu je především zvyklé čekat, že za něj vše udělají rodiče, proto se ve školce snažím, aby byl chlapec samostatný a snažím se, aby všechny úkony zkoušel sám.“ (3)

Asistentka (1) uvádí, že chlapec pomoc nepotřebuje, jen je potřeba dbát na to, aby dával pozor.

„Mockrát si sám neřekne o pomoc, on spíš tak jako utíká od toho, ale nevnímá, že vlastně, nebo takhle, on je strašně chytřej, když fakt dává pozor a soustředí se tak Matiku, Češtinu, psaní, všechno zvládá sám, ale jde jenom o tu pozornost.“ (1)

Asistentka (2) říká, že si chlapec řekne o pomoc i v případě, když pomoc nepotřebuje. Chlapce povzbuzuje, aby si úkol vyzkoušel sám.

„Ano, řekne; často si o ni řekne i když ji nepotřebuje, v tom případě trvám na tom, aby to vyzkoušel sám a povzbuzuji ho.“ (2)

Asistentka (3) uvádí, že je chlapec zvyklý si hrát sám.

„Chlapec je poměrně zvyklý z domu, hrát si sám. Takže při spontánní hře pomoc nepotřebuje.“ (3)

Asistentka (2) chlapci při spontánní hře pomůže vymyslet hru nebo aktivitu, když chlapec nemá inspiraci s čím si hrát.

„Občas ano. Neví, jak si má s danou hračkou hrát, nebo potřebuje nějakou hrou zaujmout, tak mu vymyslím hru, třeba mu ostavím bunkr a pak si hraje sám.“ (2)

„O přestávce pomoc nepotřebuje.“ (1)

Asistentka (1) zmiňuje potřebu chlapce vybízet, aby dával pozor i při jídle, protože se v jídelně snadno rozptýlí.

„Jíst zvládá sám, tam jde spíš o to ho popichovat, aby jedl, protože v té jídelně je moc podmětů na rozptýlení.“ (1)

Asistentka (3) u oběda sedí vedle chlapce, aby mu mohla být nápomocná, popřípadě aby chlapce mohla krmit.

„Chlapec se stravuje s ostatními dětmi. U stolečku vedle něj je vždy volné místo, abych chlapci mohla při jídle dopomáhat, jelikož nechce moc jíst, proto je někdy potřeba ho krmit či mu dopomáhat s lžící.“ (3)

Asistentka (2) chlapci pomáhá jen s krájením masa, jinak chlapec zvládá samotné jezení sám.

„Stravuje se sám, pomáhám maximálně nakrájet maso, vyškrábat talíř.“ (2)

Individuální práce

V této kategorii se autor zabývá individuální prací asistentů a dětí se SVP, jestli pracují individuálně s dítětem i mimo třídu. Jestli i sama paní učitelka pracuje individuálně s dítětem,

zatímco asistent pracuje se zbytkem dětí. Dále autora zajímá, jestli asistent doprovází dítě se SVP i na akce mimo školu (kroužky, výlety, exkurze).

Asistentka (2) uvádí, že s chlapcem mimo třídu nepracuje, jen pokud je potřeba chlapce uklidnit. Asistentka pracuje pouze s chlapcem, s ostatními dětmi nepracuje. Tak jako paní učitelka individuálně sama s chlapcem nepracuje.

„Spíše ne, individuálně pracuji hlavně já s chlapcem a paní učitelka se věnuje zbytku třídy.“ (2)

„Ano mimo třídu s chlapcem jsem, když je potřeba, aby se uklidnil, tak se jdeme třeba do šatny vydýchat nebo relaxovat.“ (2)

Asistentka (1) uvádí, že paní učitelka pracuje individuálně s chlapcem a asistentka pracuje se zbytkem třídy.

„Ano učitelka s chlapcem pracuje i individuálně a já se věnuji zbytku třídy.“ (1)

Asistentka (3) říká, že paní učitelka s chlapcem nepracuje a nejeví o něj zájem, zatímco asistentka se věnuje i ostatním dětem a pracuje s nimi.

„Paní učitelka s chlapcem se SVP vůbec nepracuje. Nejeví o chlapce žádný zájem. Ale nechává mě pracovat i s ostatními dětmi ve třídě.“ (3)

Asistentka (1) pracuje s chlapcem individuálně na chodbě, když je učivo pro chlapce složité, nebo má problémy udržet pozornost v hodině. Jdou spolu na chodbu, kde se věnují jiné činnosti.

„Když je dané učivo pro něj moc těžké a už neudrží pozornost jdeme ven na chodbu mimo třídu, vezmeme si sebou nějaké pomůcky a pracujeme v klidu na chodbě.“ (1)

Asistentka (3) pracuje s chlapcem mimo třídu, chodí s ním do tělocvičny, kde se věnují relaxačním cvičením nebo rozvíjení hrubé motoriky.

„Navštěvujeme například tělocvičnu. Jsme zde ve vedlejší místnosti a chlapec relaxuje na gymnastickém míči, či sestavím překážkovou dráhu, kterou se chlapec snaží probíhat.“ (3)

Asistentka (2) doprovází chlapce i na akce mimo mateřskou školu.

„Ano doprovázím chlapce i na akce mimo školku, chodím s ním na výlety, doprovázím ho i na plavání.“ (2)

Asistentka (3) chlapce na akce mimo mateřskou školu doprovází.

„Ano, pokud jde třída na nějakou akci, vždy chlapce doprovázím.“ (3)

Asistentka (1) uvádí, že chlapce doprovází na školní výlety, když je asistentka nemocná, chlapec na výlet nejede. Doprovází chlapce i do družiny.

„Všude vlastně, když se jede na výlet. Když jsem byla nemocná, tak na výlet ani nejel. Jinak s ním chodím i do družiny 3krát týdně, aby mi to vyšlo do úvazku, tak s ním chodím i do družiny.“ (1)

Výzkumná otázka č. 3: Jaká je komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči žáka se SVP v průběhu vzdělávání?

Při analýze dat z rozhovoru byly zvoleny tyto kategorie:

- Obsah komunikace
- Způsob komunikace
- Pozitivum komunikace

Obsah komunikace

V této kategorii se autor zaměří na obsah komunikace, jaké informace si nejčastěji asistent pedagoga s rodiči dítěte se SVP sděluje. Jestli jsou nějaké informace, které rodičům předává pouze učitel.

Asistentka (1) je více v kontaktu s maminkou, ale s tatínkem také komunikuje. Zajímá se o chlapečka, jaký měl den, co se ten den stalo. Když se vyskytne problém, snaží se ho s rodiči vyřešit.

„Jsem v kontaktu spíš s maminkou, ale s tatínkem, když pro něj třeba přijde tak se ptá, má zájem.“ (1)

„Bavíme se, jak to šlo, ten daný den a pokud je nějaký problém tak se snažíme vyřešit problém, to je asi to nejčastější.“ (1)

Asistentka (2) komunikuje s oběma rodiči, komunikují spolu každý den. Probírají, jestli nenastal nějaký problém, jak se chlapec choval, jakého pokroku dosáhl.

„Komunikuji s oběma rodiči denně. Bavíme se převážně o tom, jaký měl chlapec dneska den, jestli nastal nějaký problém, jak se choval během dne. Bavíme se spolu o tom, jaký pokrok chlapec udělal“ (2)

Asistentka (3) komunikuje s rodiči ráno a odpoledne, nejčastěji se baví o tom, jak se chlapec vyspal, jaký měl den ve školce a jak jedl.

„Nejčastěji si předáváme informace například jak se chlapec vyspal, jelikož je podle toho možné odtušit, jaký bude ten den ve školce. Při vyzvedávání chlapce ze školky vždy informuji rodiče, co jsme dnes dělali, jaký měl chlapec den a jak se choval, případně jak se stravoval během dne.“ (3)

Asistentka (1) předává veškeré informace rodičům sama, pokud by byl problém s jiným dítětem, řešila by ho paní učitelka.

„Nic mě nenapadá, že by bylo něco, co by sděloval jen třídní učitel, co by šlo mimo mě. Spíš asi pokud by byl problém s nějakým jiným dítětem, tak to řeší jen třídní učitel.“ (1)

Asistentka (2) uvádí, že veškeré informace sděluje sama, ale pokud se rodičům sděluje problém nebo konflikt, sděluje ho daná paní učitelka, která u něj byla přítomna.

„Pokud se řeší konflikt/problém, u kterého byla přítomna učitelka a ne já.“ (2)

Asistentka (3) uvádí, že výhradně ona předává rodičům veškeré informace. Pokud rodiče se chtějí dozvědět nějaké potřebné informace ohledně chlapce, paní učitelka rodiče odkáže na paní asistentku.

„Paní učitelka s rodiči téměř nekomunikuje, pouze chlapce přebere do školky nebo předá rodičům, ale s informacemi je odkáže na mě.“ (3)

Způsob komunikace

V této kategorii se autor bude zabývat, jak asistent pedagoga komunikuje s rodiči dítěte se SVP, jaké používají metody, bude se zabývat jakým způsobem probíhá komunikace. Jestli mateřská i základní škola poskytuje konzultační hodiny, jestli se asistent pedagoga účastní těchto konzultací. Dále se zaměří, jak často asistent pedagoga komunikuje s rodiči dítěte se SVP.

Asistentka (1) uvádí, že škola má konzultační hodiny, zároveň také individuální pohovory, kde se věnují každému dítěti samostatně. Asistentka se účastní všech konzultačních hodin.

„Ano máme konzultační hodiny, máme rodičáky jednou za rok, k tomu máme individuální pohovory, což je že každé dítě má čtvrt hodinky na to, aby přišlo s rodičema. Je to tak lepší pro všechny strany a já tam bývám taky na těch individuálních pohovorech.“ (1)

Asistentka (1) komunikuje každý den s rodiči. Komunikace probíhá především ústně, ale také i po telefonu. Vede si i s rodiči deníček, kde si nechávají vzkazy, když asistentka ví, že se s rodiči nevidí.

„Každý den, když si chlapečka vyzvedávají, tak s něma komunikuju.“ (1)

„Komunikace je hlavně ústní, a pak občas telefonem, anebo do deníčku, taky píšeme. Když vím, že jdu dřív nebo něco tak napíšu do deníčku.“ (1)

Asistentka (2) uvádí, že komunikace probíhá hlavně ústně, ale také komunikuje s rodiči přes telefon. Asistentka komunikuje s rodiči každý den, několikrát za den, ráno při vstupu dítěte do školy a odpoledne, když chlapeček odchází domů.

„Komunikace probíhá ústně, někdy přes telefon (hovor, sms).“ (2)

„Komunikuji s rodiči každý den, ráno, když si přebírám chlapce a odpoledne, když chlapce předávám rodičům“ (2)

Asistentka (3) komunikuje hlavně s tatínkem, maminka bývá ve spěchu. Asistentka si s rodiči založila komunikační deník, aby si lépe předávali informace.

„S tatínkem komunikuji téměř každý den, protože chlapce vyzvedává ze školky. S maminkou komunikuji o něco méně, jelikož chlapce vodí brzo ráno do školky a spěchá do práce, z tohoto důvodu jsme si založili komunikační deník.“ (3)

„Snažíme se co nejvíce o komunikaci ústní, ale také probíhá komunikace v deníčku.“ (3)

Pozitiva komunikace

V této kategorii se autor zaměří na pozitiva komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči dítěte se SVP. Jestli současná komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči je dostačující. Dále jestli škola nabízí konzultační hodiny.

Asistentka (1) uvádí, že škola nabízí konzultační hodiny, i individuální pohovory, kde je prostor si popovídat o všech dětech. Individuální pohovory hodnotí kladně, protože jsou zúčastněny všechny strany.

„Ano máme konzultační hodiny, máme rodičáky jednou za rok, k tomu máme individuální pohovory, což je že každé dítě má čtvrt hodinky na to, aby přišlo s rodičema. Je to tak lepší pro všechny strany a já tam bývám taky na těch individuálních pohovorech.“ (1)

Asistentka (2) shledává pozitivním ranní a odpolední komunikaci s rodiči, kdy ráno komunikuje s otcem a odpoledne komunikuje s maminkou.

„V komunikaci s rodiči je dobré, že se s nimi vidívám ráno, jak přivádí chlapečka do školky a odpoledne, když si ho berou domů. Ráno chodívá většinou s tatínkem, tatínek mi ráno předá důležité informace, podle kterých se řídím během dne. Odpoledne si ho vyzvedává převážně maminka, té sděluji průběh celého dne a chlapcovo chování. Přijde mi super, že každý den komunikuji s oběma rodiči.“ (2)

Asistentka (1) hodnotí kladně komunikaci mezi rodiči a ji samotnou.

„Určitě současná komunikace je dostačující.“ (1)

Asistentka (3) hodnotí komunikaci s rodiči kladně, předávají si informace denně, vedou si deníček. Věří, že je komunikace dostačující.

„Vzhledem k tomu, že se rodiče o chlapce velmi zajímají a každý den si předáme informaci, jak den probíhal, tak věřím, že komunikace je dostačující.“ (3)

3.4. Závěr výzkumu

Analýza provedených rozhovorů měla autorovi pomoci zodpovědět výzkumné otázky a pomoci zodpovědět hlavní výzkumnou otázku, která byla stanovena hlavním cílem bakalářské práce.

Výzkumná otázka č. 1: Jak asistent pedagoga hodnotí úroveň spolupráce s pedagogem?

Z analýzy provedených rozhovorů vyplývá, že nejlépe spolupracují s učitelkami asistentky (1) a (2). Od začátku jejich spolupráce se domluvily na vzájemných kompetencích. V průběhu jejich práce se kompetence měnily, jak se přizpůsobovaly vzájemné práci asistentek a učitelek. Asistentky (1) a (2) nemají problém požádat paní učitelky o pomoc. Paní učitelky jsou velice ochotné asistentkám pomoci, o jejich práci s dětmi nebo žáky se SVP mají zájem. Když se vyskytne nějaký problém ať už během řízené činnosti nebo v hodině, paní učitelky jsou ochotné

hned asistentkám pomoci daný problém vyřešit, pokud daný problém není vážný paní učitelka nechá řešení problému na přestávku do kabinetu, jak uvádí asistentka (1). Asistentka (3) má problém v komunikaci s paní učitelkou. Paní učitelka nejeví zájem o práci paní asistentky. Paní učitelka s asistentkou vůbec nekomunikuje, když se vyskytne problém není ochotna asistentce pomoci, asistentka si musí daný problém vyřešit sama. Paní učitelka neposkytuje žádnou zpětnou vazbu paní asistentce. Nejlepší pracovní vztahy mají asistentka (1) a asistentka (2), dostávají zpětnou vazbu, paní učitelky s asistentkami komunikují, při řešení problému neváhají asistentkám pomoci. Asistentky se na ně mohou vždy spolehnout, ale také paní učitelky se mohou spolehnout na asistentky. Vzájemně spolupracují. Zatímco asistentka (3) je na veškerou práci odkázaná sama na sebe. Paní učitelka není schopna spolupracovat s asistentkou ani není schopna ji nabídnout pomoc při vyskytnutí problému. Vzájemné vztahy mezi sebou žádné nemají.

Výzkumná otázka č. 2: Jak asistent pedagoga poskytuje podporu žákům se SVP?

Asistentka (1) ve vyučovací hodině se nejvíce zaměřuje na chlapcovu pozornost. Chlapec trpí poruchou ADHD, proto se nejvíce věnují jeho pozornosti. Paní asistentka chlapce doprovází na výlety a různé akce, chodí spolu i do jídelny na oběd, kde opět musí dbát na chlapcovu pozornost. Asistentka (1) s chlapcem pracuje i individuálně na chodbě, pokud je učivo pro chlapce moc těžké nebo je chlapec rozptýlen. Asistentka (2) během řízené činnosti je s chlapcem ve třídě a věnují se stejným věcem, jako ostatní děti. Je-li potřeba jde s chlapcem do šatny, kde si mohou od činnosti odpočinout nebo se uklidní. Asistentka (2) chlapce doprovází na veškeré akce týkající se mateřské školy. Asistentka (2) chlapci pomáhá jen v případě, když ví, že to chlapec nezvládne a je potřeba mu pomoc. Asistentka (3) během řízené činnosti sedí vedle chlapce, je potřeba, aby na něj dohlížela a ukazovala mu co má dělat. Když si chlapec neví rady, asistentka mu pomůže nebo ho nasměruje správným směrem. Asistentka (3) chlapci pomáhá i u jídla, někdy chlapec nechce jíst, proto je potřeba ho krmit. Asistentka (3) s chlapcem pracuje převážně individuálně, je potřeba se chlapci věnovat samostatně.

Výzkumná otázka č. 3: Jaká je komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči žáka se SVP v průběhu vzdělávání?

Všechny tři asistentky komunikují s rodiči každý den. Asistentka (1) komunikuje s rodiči každý den, také si s rodiči vede komunikační deník, kam si píšou důležité vzkazy, když asistentka ví, že s v daný den s rodiči neuvidí. Asistentka (1) komunikuje s rodiči i po telefonu. Asistentka (1) hodnotí vzájemnou komunikaci kladně. Základní škola, kde asistentka (1) pracuje, nabízí individuální konzultační hodiny pro každé dítě, během kterých se věnují danému dítěti individuálně, to shledává asistentka jako velké pozitivum. Asistentka (2) komunikuje ráno s tatínkem při příchodu chlapce do mateřské školy, odpoledne komunikuje s maminkou, když chlapce vyzvedává. Komunikace probíhá převážně ústně, ale také telefonem, podle potřeby. Komunikaci s rodiči asistentka (2) shledává pozitivní, protože každý den si s rodiči předá důležité a potřebné informace. Asistentka (3) komunikuje s oběma rodiči ústně, ale také pomocí komunikačního deníčku. Ráno chlapce vodí matka, ale ta spěchá do práce, tak není tolik prostoru na komunikaci, proto mají deníček. Odpoledne si chlapce převážně vyzvedává tatínek.

Komunikaci s rodiči asistentka (3) hodnotí kladně, s rodiči komunikuje každý den, důležité informace si píšou do deníčku, aby se na nic nezapomnělo. Všechny tři asistentky hodnotí komunikaci s rodiči pozitivně.

Hlavní výzkumná otázka: V čem je přínosná role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP?

Všechny asistentky jsou při vzdělávání dětí nebo žáků se SVP užitečné. Každé dítě nebo žák se SVP potřebuje asistentku, aby se při vyučování, řízené činnosti nebo při jakékoliv práci mohlo soustředit, aby danou práci mohlo dobře pochopit a následně uskutečnit. Aby se dítě nebo žák se SVP posunulo dopředu ve vzdělávání potřebuje někoho, kdo na něj bude dohlížet a pomáhat mu a posouvat ho dál. Asistentky pomáhají dítěti jeho práci zjednodušit, aby pro něj byla lehčí a více pochopitelná. Asistentky se přizpůsobí individuálním potřebám každého dítěte. Asistentky svou práci pomáhají nejen dětem se SVP, ale také paním učitelkám. Poskytují pomoc i ostatním dětem, je-li potřeba, spolupracují při vzdělávání ostatních dětí. Dokážou si navzájem poradit v nepříjemných situacích, řeší spolu konflikty. Paní učitelky poskytují zpětnou vazbu asistentkám, při nejasnostech asistentkám poradí. Jen jedna asistentka nedostává pomoc od paní učitelky, ani zpětnou vazbu. Asistentka si musí vše obstarat a zařídit sama. Při komunikaci s rodiči, hlavně asistentky předávají veškeré informace o dítěti. Komunikují s rodiči denně o průběžném přehledu vzdělávání v mateřské nebo základní škole. Informují rodiče o problémech a pokrocích, které dítě udělá. Není potřebné, aby informace předávala paní učitelka.

Závěr

Bakalářská práce, která se nazývá *Role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami*, se zabývá přínosem asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami v mateřské a základní škole hlavního vzdělávacího proudu. Vyhodnocení práce bylo uskutečněno na základě teoretických poznatků získaných z odborné literatury a dokumentů a na základě praktických poznatků získaných výzkumným šetřením z vlastních zkušeností asistentů pedagoga.

První část bakalářské práce se věnuje asistentovi pedagoga. Asistent pedagoga je řazen mezi pedagogické pracovníky, proto musí splňovat odbornou kvalifikaci. Náplň práce asistenta je různá. Asistent pedagoga pomáhá žákovi se speciálně vzdělávacími potřebami, jak při vzdělávání, tak i při začlenění mezi své vrstevníky, ale také je nápomocen učitelům. Asistent pedagoga spadá mezi podpůrná opatření při vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.

Ve druhé teoretické části bakalářské práce se hovoří o vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, kdo se rozumí pod pojmem žák se speciálně vzdělávacími potřebami, jaké druhy postižení tito žáci mohou mít. Pro vzdělávání nám slouží rámcový vzdělávací program, ve kterém se nachází podmínky pro úspěšné vzdělávání všech dětí a žáků, ale také i podmínky pro vzdělávání dětí a žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Z rámcového vzdělávacího programu vychází školní vzdělávací program, který si každá škola vytváří sama. Školní vzdělávací program rozděluje učivo na celý školní rok. Jako další důležitý dokument je individuální vzdělávací plán, který má každý žák se speciálně vzdělávacími potřebami. Individuální vzdělávací plán je sestaven, aby co nejvíce vyhovoval danému žákovi a pomohl mu při vzdělávání.

Třetí část bakalářské práce se věnuje výzkumu, který byl vyhodnocen pomocí kódování, polostrukturovaného rozhovoru a kvalitativní metody. Do výzkumu byli zapojeni tři asistenti pedagoga, kteří pracují v mateřské a základní škole. Vyhodnocení výzkumu proběhlo na základě prostudování odborné literatury a na základě odpovědí asistentů z jejich vlastní zkušenosti.

Asistent pedagoga je nezbytnou součástí při vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Slouží těmto žákům jako opora, žáci se na svého asistenta mohou spolehnout v jakékoliv situaci. Asistent pedagoga pomáhá žákům s řešením problémů, nasměruje je ke správnému řešení, pomáhá jim dané učivo lépe pochopit. Individuální přístup k žákům se speciálně vzdělávacími potřebami je velice důležitý, každý žák potřebuje svůj čas, aby dané učivo pochopil, každý žák je jedinečný a je potřeba, aby se s ním i tak zacházelo.

Shrnutí

Bakalářská práce má jako hlavní cíl prokázat přínos asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Hodnocení výzkumného šetření bylo vyhotoveno z vlastních zkušeností asistentů pedagoga a studiem odborné literatury. Výzkum byl proveden formou rozhovoru a dále byla zvolena kvalitativní metoda a forma kódování. Bakalářská práce je rozdělena na tři kapitoly. První dvě kapitoly se skládají ze tří podkapitol a třetí kapitola se skládá ze čtyř podkapitol.

První kapitola je zaměřena na asistenta pedagoga. Zabývá se legislativním vymezením funkce asistenta pedagoga, náplní práce asistenta pedagoga a v poslední řadě kvalifikovaným vzděláním asistenta pedagoga.

Druhá kapitola se zabývá vzděláváním žáků se speciálně vzdělávacími potřebami. Kapitola definuje žáka se speciálně vzdělávacími potřebami, dále se v kapitole hovoří o rámcovém vzdělávacím programu, dále o individuálním vzdělávacím plánu.

Třetí kapitola je zaměřena na výzkum bakalářské práce. V kapitole se nachází cíl a metody výzkumu. Dále je v ní popsána charakteristika výzkumu, a následná analýza výzkumu. Na závěr je provedeno vyhodnocení výzkumu.

Seznam zkratk

SVP – speciálně vzdělávací potřeby

RVP – rámcový vzdělávací program

IVP – individuální vzdělávací plán

Seznam literatury

BARTOŇOVÁ, Miroslava. *Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*. Brno: MSD, spol. s. r. o., 2005. ISBN 80-86633-37-3.

FISCHER, Slavomil. *Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.

GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. Praha: D & H, 2009. ISBN 978-80-87295-00-7.

LECHTA, Viktor. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.

LECHTA, Viktor, ed. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.

MICHALÍK, Jan, NĚMEC, Zbyněk. *Systémové vymezení pozice asistenta pedagoga v českém školství*. in MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika a kol. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 1. vyd. ISBN 978-80-244-4722-3.

MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika a kolektiv, *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 1.vyd. ISBN 978-80-244-4769-8.

NĚMEC, Zbyněk a kol. *Asistence ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním*. Praha: Nová škola, o. p. s., 2014. ISBN 978-80-903631-9-9.

NĚMEC, Zbyněk, Klára ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ a Vanda HÁJKOVÁ. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN 978-80-7290-712-0.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

SOUDNÁ, Kateřina. *Vztahové aspekty práce asistenta pedagoga ve školním prostředí*. In MORÁVKOVÁ VEJROCHOVÁ, Monika a kol. *Standard práce asistenta pedagoga*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 1. vyd. ISBN 978-80-244-4722-3.

ŠVARŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TEPLÁ, Marta a Hana ŠMEJKALOVÁ. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Vyd. 2. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2010. ISBN 978-808-6856-667.

UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

VIKTORIN, Jan. *Inkluzivní vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením na základních školách: výzkumný projekt*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-9076-7.

VÍTKOVÁ, Marie in BARTOŇOVÁ, Miroslava, BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Předškolní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6044-9.

Seznam použitých legislativních zdrojů

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. *o katalogu prací ve veřejných službách*

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb. *o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímě výchovné, přímě speciálně pedagogické a přímé pedagogicko psychologické činnosti pedagogických pracovníků*

Vyhláška č. 27/2016 Sb. *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných*

Vyhláška č. 73/2005 Sb., *o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných*

Zákon č. 563/2004 Sb. *o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů*

Zákon č. 561/2004 Sb. *o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání*

Novela školského zákona č. 82/2015 Sb.

Internetové zdroje

MŠMT. Vyhláška č. 27/2016 Sb., *o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných* [online]. 2016b [cit. 4. 11. 2020]. Dostupný na WWW:

https://www.msmt.cz/uploads/Vyhlaska_c_272016_Sb_o_vzdelavani_zaku_se_specialnimi_vzdelavacimi_potrebami_a_zaku_nadanych.pdf

MŠMT. Zákon č. 563/2004 Sb., *o pedagogických pracovnících* [online]. 2004b [cit. 5. 11. 2020]. Dostupný na WWW: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

MŠMT. Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (školský zákon) [online]. 2004a [cit. 20. 3. 2021]. Dostupný na WWW: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-11-7-2020>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcové vzdělávací programy* [online]. © 2011-2019. [cit. 22. 3. 2021]. Dostupný na WWW: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Příloha č. 2: Otázky pro rozhovor

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS PRO ÚČASTNÍKY VÝZKUMU

Byla jsem seznámena s podmínkami, cílem a obsahem výzkumného projektu Terezy Ondrouškové s pracovním názvem „Asistent pedagoga a jeho role ve vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami“. Rozumím jim a souhlasím s nimi.

Souhlasím s účastí na tomto projektu. Dávám své svolení výzkumnici, aby materiál, který jsem jí poskytla, použila za účelem sepsání bakalářské práce, popř. odborného článku a pro jakékoliv další odborné publikace a prezentace vycházející z tohoto výzkumu.

Souhlasím se způsobem, jak bude zachována důvěrnost a jak bude má identita chráněna během výzkumu i po jeho skončení.

Souhlasím s nahráváním mého rozhovoru s výzkumnicí a s analýzou výsledného zvukového záznamu a jeho přepisem. Dávám souhlas k tomu, že výzkumnice může v odborné publikaci citovat informace, které jí poskytují.

Rozumím tomu, že pokud se v průběhu rozhovoru objeví pro mne obtížná témata, mohu odmítnout odpovědět na jakoukoliv otázku nebo kdykoliv ukončit rozhovor.

Rozumím tomu, že mohu odstoupit z tohoto výzkumného projektu do sedmi dnů od poskytnutí rozhovoru.

JMÉNO:.....

PODPIS:.....

DATUM:.....

Příloha č. 2: Otázky pro rozhovor

Hlavní výzkumná otázka: V čem je přínosná role asistenta pedagoga ve vzdělávání žáků se SVP?

Výzkumná otázka č.1: Jak asistent pedagoga hodnotí úroveň spolupráce s pedagogem?

- O1: Jak dlouho spolupracujete s danou učitelkou?
- O2: Vzpomenete si, jaký jste měla pocit z prvního dne?
- O3: Domluvily jste se na začátku své spolupráce na vzájemných kompetencích?
- O4: Změnily se během vaší spolupráce, jak a proč?
- O5: Jak často se radíte s učitelkou o průběhu vzdělávání?
- O6: Jak probíhá vaše vzájemná komunikace během řízené činnosti?
- O7: Poskytujete si navzájem zpětnou vazbu?
- O8: V případě nejasností, poradí vám učitelka?
- O9: Jak hodnotíte vaši vzájemnou spolupráci?
- O10: Myslíte si, že jste nápomocná učiteli?
- O11: Jak se cítíte v tomto pracovním vztahu? Chtěla byste něco změnit?

Výzkumná otázka č.2: Jak asistent pedagoga poskytuje podporu žákům se SVP?

- O1: Sedíte s dítětem se SVP u jednoho stolečku? Pokud ne, kde spolu pracujete? Kolik času pracujete s dítětem? Kolik času pracujete ve třídě a mimo třídu?
- O2: Pomáháte učitelce i s dalšími dětmi?
- O3: Pracuje někdy učitelka individuálně s dítětem se SVP, zatímco vy se věnujete zbytku třídy?
- O4: Jste někdy s dítětem se SVP mimo třídu, kde spolu pracujete individuálně?
- O5: Čemu se nejvíce věnujete během řízené činnosti?
- O6: Poskytujete dítěti se SVP pomoc ihned nebo čekáte, jestli si poradí sám?
- O7: Řekne si dítě samo o pomoc? Pokud ano, je to jen tehdy, když ji opravdu potřebuje?
- O8: Potřebuje dítě pomoc i při spontánní hře?
- O9: Stravuje se dítě samo společně s dětmi nebo je potřeba mu pomáhat? Pokud je potřeba pomoci, jak je to realizováno?
- O10: Doprovázíte dítě i na akce mimo školní budovu (výlety, exkurze, kroužky, atd.)?

Výzkumná otázka č.3: Jaká je komunikace mezi asistentem pedagoga a rodiči žáka se SVP v průběhu vzdělávání?

O1: Pochází dítě z úplné rodiny, jestli se mu věnují oba rodiče nebo jen jeden?

O2: Jste v kontaktu s oběma rodiči dítěte – tam kde jsou dva, nebo jen jedním?

O3: Poskytuje škola/školka, kde pracujete, rodičům dítěte se SVP konzultační hodiny? Pokud ano, účastníte se jich i vy? Jak vypadají ty hodiny?

O4: Jak často komunikujete s rodiči dítěte se SVP?

O5: Jakým způsobem probíhá komunikace (ústní, telefonem, zápisy v deníčku)?

O6: O čem se nejčastěji bavíte?

O7: Jsou nějaké informace, které sděluje jen učitelka

O8: Myslíte si, že je současná komunikace s rodiči dítěte se SVP dostačující?